

Duurzaamheidsmonitor 2018 - NL

Inhoud

Highlights 2018	2
Het Earth Simulation Lab en de renovatie van een betonkolos	2
Duurzaamheid & Onderzoek	5
Places of Hope & Urban Futures Studio	7
Green Office Living Lab	9
Meer dan ecologische duurzaamheid	10
Pathways to Sustainability Conference 2018.....	11
Uitbreiding! De Green Office krijgt er een kantoor bij.....	12
Medewerkers zorgen voor reeëncorridor	13
Een duurzame transitie in Utrecht Overvecht	14
Duurzamer rijden	16
Duurzaamheid voor een breed publiek	17
Natuurwerkdag	18
Introductie vegetarische vergaderlunches.....	19
Samenwerken in de regio? Bouw een walvis.....	20
CO2 footprint 2018.....	22
Plannen voor 2019.....	23
Duurzaamheid in Onderwijs & Onderzoek	23
Verbinding Onderwijs, Onderzoek en Bedrijfsvoering	24
Toekomstbestendige gebouwen	25
Energie en Emissies	26
Groene campus	27
Mobiliteit	28
Catering	29
Duurzaam bewustzijn.....	30
Na 2019	30

Highlights 2018

Het Earth Simulation Lab en de renovatie van een betonkolos

In een bosrijk hoekje van het Utrecht Science Park staat het spiksplinternieuwe **Earth Simulation Lab** (ESL). Het gebouw werd eind 2018 opgeleverd. Geen nieuwbouw maar een grondige renovatie van een laboratorium speciaal gebouwd voor een deeltjesversneller uit 1958. Het jaren-zestiggebouw was versleten maar de stevige betonnen constructie leende zich perfect voor de behoeftes van de Faculteit Geowetenschappen.

Het pand biedt onderdak aan verschillende labs waar wetenschappers de werking van tektonische platen, stromingen en getijden en de invloed van hoge druk en temperaturen onderzoeken. In de kelder staat een vriezer waar het min tachtig wordt om monsters ijs uit het poolgebied op te slaan.

Met z'n BREEAM-excellent status (een methode om de duurzaamheid van nieuwe en bestaande gebouwen te meten) is het een van de duurzaamste gebouwen van het Utrecht Science Park. "Eigenlijk een voorproefje," zegt **Alex Ziegler**, duurzaamheidsadviseur van de afdeling Vastgoed & Campus, "begin 2019 heeft de UU de ambitie uitgesproken dat alle nieuwbouw en renovatie op de UU [circulair, gezond en energieopwekkend](#) [externe link](#) wordt. Het ESL draagt daaraan bij."

Dit is een cruciale stap in de transitie naar een duurzame universiteit. Op dit moment zijn er nog veel UU-gebouwen die (te) veel en inefficiënt energie gebruiken. Dit drukt op

de CO2-footprint. De gebouwenvoorraad verduurzamen is een van de belangrijkste instrumenten om CO2-neutraal zijn in 2030 te realiseren.

Een klimaatgevel

“Naast ledverlichting, de 125 zonnepanelen op het dak en de aansluiting op het Warmte Koude Opslag-netwerk (WKO) is de klimaatgevel een belangrijk duurzaam component van dit gebouw,” zegt **Hetty Eikelboom**, vanuit de universiteit verantwoordelijk voor het hele project. “Het pand bestaat uit een dubbele gevel. Een gewone muur met ramen en een extra wand van glas met 40 centimeter ertussen. De lucht in de schacht tussen de twee gevels werkt als een bescherming en regelt de temperatuur in het gebouw. zonder dat dit extra energie kost. In de zomer vangt de tussenruimte het warme zonlicht op, en de warmte trekt in de schacht vanzelf naar boven. In de winter werkt de tussenruimte als isolatie tussen de kou buiten en de warmte binnen.”

Nudging

“Het gebouw is een doos. Door het aanbrengen van doorkijkjes en lichtkoepels hebben we ervoor gezorgd dat ook de ruimtes in het midden goed daglicht krijgen. Dat is niet alleen prettig voor de onderzoekers, het is ook een duurzaamheidsmaatregel. Meer daglicht betekent minder lampen,” zegt Hetty.

Sommige duurzame maatregelen zou je niet direct herkennen. “Voor de BREEAM-certificering zijn ook punten te scoren op het aantrekkelijk maken om de auto te laten staan,” zegt Alex. “Daarom hebben we rond het gebouw geen parkeerplaatsen aangelegd en hangt er in de hal juist een scherm met de vertrektijden van de dichtstbijzijnde OV-haltes.”

Vogels en vleermuizen

Wie om het pand heenloopt kan denken dat op drie plekken een stukje van de betegeling is vergeten. Dit zijn nestkastjes voor vleermuizen. Op het dak zijn nestkasten geplaatst voor de kwikstaart en naast het gebouw staat een insectenhotel. Dit lijken kleine maatregelen, maar ze zijn integraal onderdeel van het verbeteren en beschermen van de natuurwaarden van de omgeving.

Duurzaamheid & Onderzoek

Op de universiteit wordt op veel verschillende manieren onderzoek gedaan naar onderwerpen met een duurzaamheidscomponent. Hieronder vindt u een aantal indrukken uit 2018.

Twee miljoen voor onderzoek halen SDG's

Hoogleraar en KNAW-lid Detlef van Vuuren is klimaatonderzoeker bij het Planbureau voor de Leefomgeving en bijzonder hoogleraar mondiale milieuproblematiek aan de Universiteit Utrecht. In 2018 kreeg hij [2 miljoen externe link](#) van de European Research Council (een ERC-grant) om te onderzoeken wat we concreet moeten doen om de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) in 2030 ook daadwerkelijk te halen. In veel gevallen is nog helemaal niet bedacht hoe de doelen gerealiseerd gaan worden.

1e winnares Agnites Vrolikprijs

In 2018 werd voor de eerste keer de [Agnites Vrolikprijs externe link](#) (25.000 euro) uitgereikt. De prijs is bestemd voor een talentvolle wetenschapper verbonden aan de Universiteit Utrecht die bijdraagt aan het beantwoorden van actuele maatschappelijke vraagstukken. Daphina Misiedjan won met haar onderzoek naar het belang van juridisch onderzoek bij duurzaam waterbeheer.

Atlas voor natuuroplossingen in de stad

Groene daken die hitte-stress tegengaan en stadslagunes die water opslaan. Ondanks dat dit soort [natuuroplossingen externe link](#) bij kunnen dragen aan de duurzaamheidsuitdagingen in de stad worden ze nog maar zelden toegepast.

Harriet Bulkely, hoogleraar in klimaat governance, startte in 2016 samen met een internationaal team van universiteiten en steden een [Europees onderzoek externe link](#) om natuuroplossingen in kaart te brengen, te kijken welke aanpakken werken en zo hiermee beleid en praktijk te informeren. In 2018 lanceerde ze de Urban Nature Atlas: 'A database of nature-based solutions across 100 European cities', een overzicht van duizend natuurinterventies in honderd steden.

Trans-disciplinaire aanpak bij natuurrampen

Het Utrecht Centre for Global Challenges belicht mondiale uitdagingen vanuit de

samenhang tussen mensenrechten, conflict & veiligheid, duurzaamheid en gelijkheid. In 2018 steunde het drie specifieke projecten rondom duurzaamheid binnen UU: (1) Planetary Justice taskforce van het Earth Systems Governance (2) Sustainability and equity for marine global commons en (3) Institutions, Natural Hazards and the Local Economy (INHale).

Minder broeikasgassen in de industrie

Als Europa zijn lange termijn klimaatdoelstellingen wil halen moeten zware industrieën hun CO2-uitstoot verminderen. Terwijl er op het gebied van mobiliteit en in de energiesector veel onderzoek wordt gedaan, vielen industrieën zoals vlees, zuivel, papier, plastic en staal tot nu toe vaak buiten de boot.

Met het in 2018 gestarte Reinvent-project onderzoekt hoogleraar energie, grondstoffen en technologische verandering Ernst Worrell de waarde-ketens in deze sectoren om te zien waar precies de CO2 vrijkomt en waar mogelijkheden liggen voor transitie naar alternatieven.

Nieboer thesis award voor anthropologisch onderzoek

Michelle Geraerts ontving de Nieboer thesis award voor beste master thesis 2018. De Nieboerprijs wordt jaarlijks door de UU afdeling Culturele Antropologie uitgereikt. De titel van haar scriptie luidt: 'Speculative new ecologies: An exploration of artistic approaches to ecology-technology entanglements in the Anthropocene'.

Enkele nieuw benoemde hoogleraren in 2018

Merel Soons - hoogleraar Plant Dispersal Ecology & Conservation

Merel Soons is internationaal één van de weinige wetenschappers die gespecialiseerd is in het onderzoek naar de manier waarop planten zich verspreiden.

Seline Trevisanut - hoogleraar Internationaal Recht en Duurzaamheid

Haar leerstoel Internationaal Recht en Duurzaamheid is gewijd aan de studie van gebieden van het internationaal recht die bijdragen aan het duurzame beheer van natuurlijke hulpbronnen en aan de bescherming van het milieu.

Joost de Laat - hoogleraar Global Economic Challenges

Zijn onderzoek rondom Payment for Environmental Services werd in 2018 bekroond met de Sustainability Science Award 2018.

Johan Schot - hoogleraar Global Comparative History

Hij bestudeert techniekgeschiedenis en duurzaamheidstransities en gaat zijn expertise nu inzetten vanuit het UU Centre for Global Challenges.

Places of Hope & Urban Futures Studio

Demonstratie tijdens Places of Hope

Places of Hope & Urban Futures Studio

“Met Places of Hope wilden we iets stellen tegenover de negatieve, apocalyptische beelden die het gesprek over de toekomst en klimaatverandering domineren. De expositie, manifestatie, onderzoeks-ateliers en serie debatten vonden plaats over een periode van 8 maanden tijdens 'Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018' en kreeg vorm op verzoek van het Ministerie van I&M. De activiteiten trokken in totaal 12.646 bezoekers. Via ‘experiential futuring’, wilden we mensen toegang geven tot een mogelijke en wenselijke toekomst zonder fossiel,” vertelt Jesse Hoffman van de [Urban Futures Studio](#) (UFS) van de Universiteit Utrecht.

Als we willen dat ons land voor toekomstige generaties behouden blijft, moeten we afscheid nemen van fossiele brandstoffen, van intensieve landbouw en vervuilende industrieën, van files en overvolle treinen, wateroverlast en hittestress.

uit publicatie ‘Places of Hope’ 2018

Demonstratie tijdens Places of Hope

Patstelling doorbreken

Jesse is politiek antropoloog en een van de mensen uit het jonge team van UFS aan de Heidelberglaan op het Utrecht Science Park. Jesse doet onderzoek naar hoe een toekomst zonder fossiel tastbaar gemaakt kan

worden. Jesse vertelt: "In Noord-Nederland zijn de energietransitie en klimaatverandering al lang politieke thema's die tot veel zorgen, conflict, en stilstand leiden. In deze overspannen context, bieden utopische initiatieven uitzicht op een duurzame toekomst die mogelijk en wenselijk is, met een herwaardering voor eenvoudige waarden als natuur, landschap en de gemeenschap. Denk bijvoorbeeld aan groepen die lichtvervuiling in het waddengebied proberen tegen te gaan, 'Holwerd aan Zee' willen realiseren of energie-coöperatieven oprichten om dorpen op te knappen en daarmee krimp tegen te gaan.

We gebruikten de expositie ook als een 'soft space' voor explosieve thema's zoals het slinkend veenweidegebied. Juist door het debat vorm te geven op afstand van politieke arena's, in een onconventionele setting, creëerden we ruimte om een patstelling te doorbreken en boeren, politici, NGO's, huizeigenaren en wetenschappers opnieuw bijeen te brengen.

Een leuk feitje: In de oude Kanselarij in Leeuwarden, waar Places of Hope plaatsvond, bevielen de publieke debatten zo goed dat er nog steeds debatten over de toekomst van Leeuwarden worden georganiseerd.

Meer Urban Futures Studio?

Honger naar meer positieve toekomst? [Hier](#) vind je de publicaties van Urban Futures Studio.

Green Office Living Lab

Het Green Office [Living Lab](#) koppelt studenten aan facilitaire medewerkers die zoeken naar oplossingen voor hun duurzaamheidsvraagstukken. Studenten kunnen hiermee hun academische kennis over duurzaamheid in praktijk brengen.

Een van de 22 Living Lab-projecten in 2018 was een onderzoek naar servies. Studenten onderzochten voor het Facilitair Service Centrum of biologisch afbreekbaar wegwerpservies zoals borden, bestek en glazen gemaakt van suikerriet, maïs en palmblederen duurzamer waren dan het spoelen van gewoon servies. De studenten concludeerden dat spoelen toch duurzamer is.

Op basis hiervan besloot de universiteit het porseleinen servies in haar restaurants niet te vervangen door een biologisch afbreekbare variant.

Ilse van der Voorn, Living Lab-coördinator vanuit Green Office Utrecht:

“De Living Lab-samenwerking geeft studenten de mogelijkheid om hun kennis in de praktijk te brengen in een complexe organisatie als een universiteit, medewerkers om onderzoek te laten doen naar vraagstukken waar zij mee zitten, maar stimuleert vooral het gesprek tussen studenten, onderzoekers en medewerkers over wat voor universiteit we precies willen zijn.”

Meer dan ecologische duurzaamheid

Duurzaamheid op de Universiteit Utrecht draait om meer dan CO2-reductie en biodiversiteit alleen. Sinds 2016 volgden meer dan 300 vluchtelingen onderwijs aan de Universiteit Utrecht.

Ives Faustin Nahimana

Tijdens het wachten op een status in een asielzoekerscentrum zijn vluchtelingen veelal uitgesloten van de rest van de samenleving. Onderzoek wijst uit dat dit specifieke moment van uitsluiting een van de redenen is voor de lage participatie van vluchtelingen op de arbeidsmarkt. Uitsluiting zorgt daarnaast voor eenzaamheid, depressie en andere psychische aandoeningen onder vluchtelingen.

Het uitgangspunt van het programma [Incluusion externe link](#) is daarom om vluchtelingen zo snel mogelijk na hun aankomst in Nederland een kans te bieden om onderwijs te volgen.

Van summerschool naar masterdiploma

Incluusion begon op initiatief van Marij Swinkels, Hilke Grootelaar en Elena Valbusa als een kleine summerschool, maar breidde zich al snel uit naar Engelstalige bachelorcursussen. Het initiatief is overgenomen door andere universiteiten, zoals Wageningen Universiteit & Research en de Technische Universiteit Eindhoven. Deelnemers stromen inmiddels door naar het reguliere onderwijs, en sommigen hebben zelfs al hun masterdiploma ontvangen.

Zo startte Yves Faustin Nahimana uit Burundi in 2018 met een reguliere master Conflict Studies and Human Rights aan de Faculteit Geesteswetenschappen.

"Het Incluusion programma heeft me erg geholpen bij het vinden van mijn weg in Nederland. Door het volgen van vakken kreeg ik een nieuwe identiteit als 'student' in plaats van alleen maar als vluchteling. Vluchteling zijn en het leven in een asielzoekerscentrum is zwaar. Veel mensen zeggen of denken negatief over ons. Dankzij het programma voelde ik me een onderdeel van de maatschappij en breidde ik mijn netwerk uit." - Yves Faustin Nahimana

Pathways to Sustainability Conference 2018

Pathways to Sustainability is een van de vier strategische thema's van de Universiteit Utrecht. Dit duurzaamheidsthema brengt expertise samen van meer dan 1200 Utrechtse academici van diverse faculteiten van de Universiteit Utrecht. Ze werken samen in teams dwars door disciplines heen, onderzoeken complexe onderwerpen en maken hiermee duurzame transities mogelijk.

Om te laten zien hoe deze samenwerking er in de praktijk uit kan zien, sprak de Canadese hoogleraar John Robinson (Universiteit van Toronto) tijdens de eerste [Pathways to Sustainability](#) jaarconferentie in februari 2018. De gerenommeerde wetenschapper op het gebied van probleemgestuurd interdisciplinair onderzoek sprak over de rol die een universiteit kan spelen in duurzame transities en adviseerde de Universiteit Utrecht om van de campus een groot levend laboratorium te maken.

Living Lab

Hij deelde zijn [visie](#) van een campus waar medewerkers, onderzoekers en studenten, samen met bedrijven en non-profits hun samenwerking op het gebied van duurzaamheid maximaliseren. De fysieke ruimte van de universiteit wordt zo een groot living lab om nieuwe technologieën en beleid te testen, bestuderen en toe te passen.

https://www.youtube.com/watch?v=VbGYHX9hskQ&feature=emb_title

Uitbreiding! De Green Office krijgt er een kantoor bij

[Green Office Utrecht](#) kreeg er in 2018 een vestiging bij. Het platform voor duurzame ideeën van studenten en medewerkers op het Utrecht Science Park heeft nu ook een Green Office-dependance op de Drift, naast de universiteitsbibliotheek.

“De activiteiten van de Green Office waren voor onze faculteiten vaak een ver-van-mijn-bed-show,” vertelt Martien Camphuis, facilitair accountmanager van de **Faculteit Geesteswetenschappen**. “Door een pilot te starten in de binnenstad wilden we hier iets aan doen.”

“Op deze manier kunnen medewerkers en studenten letterlijk binnenstappen met ideeën en initiatieven. Ik merk nu al dat projecten beginnen te ontstaan en te groeien en dat is fantastisch.” Vult demandmanager bij de **Faculteit voor Recht, Economie, Bestuur en Organisatie** Elisa van Oostrum aan.

Daria Vaccari en Yana Mechielsen van de Green Office maakten kwartier in de binnenstad: “Studieverenigingen in de binnenstad vertelden ons dat ze graag aan de slag willen met duurzaamheid maar niet goed weten waar te beginnen. Nu is de Green Office er ook in de binnenstad om daar bij te helpen,” vertelt Daria.

Medewerkers zorgen voor reeëncorridor

Het Utrecht Science Park is omgeven door graslanden en bossen. Hier leven naast veel andere dieren ook reeën.

In 2018 werd dankzij initiatief van UU-medewerkers een reeëncorridor aangelegd op het terrein van de faculteit Diergeneeskunde. Landgoed Amelisweerd en Park Oostbroek zijn zo met elkaar verbonden zodat er uitwisseling kan plaatsvinden tussen de reeënpopulaties van die gebieden. Een groter graasgebied en uitwisseling met andere reeëngroepen is belangrijk voor de gezondheid van de dieren.

Met **De Groene Machine**, een bewustwordingscampagne voor medewerkers van het Facilitair Service Centrum die werd afgerond in 2018, startten zij in teams vele andere projecten om het beheer van de campus te verduurzamen.

Een duurzame transitie in Utrecht Overvecht

Met het Utrecht Science Park als uitvalsbasis realiseert kennis- en innovatiemakelaar [Utrecht Sustainability Institute \(USI\)](#) onderzoeks- en innovatieprojecten gericht op het duurzaam omgaan met energie, water en grondstoffen in de stad en de regio.

Binnenste-buiten

Het verduurzamen van gebouwen is niet alleen een cruciaal onderdeel van de duurzame strategie van de Universiteit Utrecht, maar ook van het Nederlandse klimaatakkoord. Het USI onderzoekt in het project [Inside Out](#) hoe energieslurpende hoogbouwflats uit de jaren zestig energieleverend kunnen worden. Dit doet het USI samen met de Utrechtse woningcorporatie Bo-Ex, bewoners, energiesysteemanalysten en gedragonderzoekers van de Universiteit Utrecht en de Hogeschool Utrecht, architecten en technische bedrijven. Doel: meer comfort, lagere energiekosten en minimale overlast van de werkzaamheden voor de bewoners. In 2018 werd de tweede fase van het project afgerond. In deze fase werd een prototype-woning gebouwd op de bovenste verdieping van een flat van Bo-Ex aan de Henriëttedreef. De bewoonster zat bij de test zelf aan de knoppen.

"Ik vind het leuk om deel uit te maken van een vernieuwend project. Ik ben de eerste in Europa, in een bewoonde flat, en niet in nieuwbouw maar in een bestaand pand waar het gaat gebeuren. Dat vind ik gewoon leuk!" Tineke van den Haselkamp, bewoner pilotwoning

"Bewoners zijn best wel nieuwsgierig, vooral dus ook dat er energie bespaard gaat worden. Dat trekt wel aan natuurlijk. Hoe minder dat ze hoeven te betalen hoe liever dat ze 't hebben." Wim Kleijssen, bewoner

Modulair

In de testflat in de Utrechtse wijk Overvecht worden verwarming, ventilatie, isolatie, zonnepanelen, zonwering, leidingwerk en kabels geïntegreerd in nieuwe multifunctionele, prefab geveldelen. De techniek die nu nog binnen in de flat zit gaat naar buiten: binnenstebuiten dus. Zo worden ineens veel duurzame technieken aan de woning toegevoegd zonder overlast voor de bewoners. De ontwikkeling van dit Inside Out renovatiesysteem kan een doorbraak betekenen voor duurzame renovatie en de uitvoering van het klimaatakkoord.

https://www.youtube.com/watch?v=YvYphMAYkMg&feature=emb_title

Duurzamer rijden

In 2018 reed de eerste *elektrische* auto in universiteitskleuren over de campus. Hiermee werd een start gemaakt met het verduurzamen van het wagenpark van de Universiteit Utrecht. In totaal hebben de bestuursdienst en de faculteiten 39 auto's rondrijden voor onderzoek, beveiliging, eerste hulp en transport.

Het [Facilitair Service Centrum](#) van de universiteit ruilde in 2018 de eerste benzineauto's in voor een elektrische variant. In 2019 en 2020 wordt de operatie voltooid. Voor grotere voertuigen zoals vrachtbusjes moet nog een duurzaam alternatief gevonden worden.

"Rijdt heerlijk!" zegt Marcel Boer van de afdeling Security & Brandpreventie over de nieuwe Volkswagen Up. Hij gebruikt de auto om bij calamiteiten zo snel mogelijk op locatie te zijn. "We hadden de voorkeur voor een Tesla," grijnst hij, "maar het werd een Up. Omdat je helemaal niet hoeft te schakelen lijkt 't alsof je sneller gaat dan een automaat. Het is wel jammer dat de auto een minder grote actieradius heeft dan Volkswagen ons had beloofd."

Lets Talk Sustainability

Luister hier de UU-podcast over elektrische auto's en duurzaam vervoer op de Universiteit Utrecht met afdelingshoofd logistiek **Jipke Detrie**.

[**BELUISTER DE PODCAST**](#)

Duurzaamheid voor een breed publiek

Studium Generale is de plek op de Universiteit Utrecht waar een breed publiek terecht kan voor academische verbreding en verdieping. In de lezingenreeks 'Groene Bedoelingen' onderzocht Studium Generale in 2018 wat de impact is van de groene keuzes die we als consument kunnen maken.

In 8 afleveringen vertelden wetenschappers van verschillende Nederlandse universiteiten over uiteenlopende onderwerpen als: de eco-elite, duurzame mode, de trend van het ontspullen, toerisme als bescherming voor natuur en cultuur en de zin en onzin van afval scheiden.

De reeks in de aula van het academiegebouw werd bezocht door 2500 bezoekers. De lezingen werden online ongeveer 9000 keer bekeken.

Natuurwerkdag

"Ik had nooit gedacht dat mensen het zo leuk zouden vinden om met een prikstok door het bos te lopen en afval op te ruimen." Hans de Jong, adviseur gebiedsontwikkeling bij Vastgoed & Campus van de Universiteit Utrecht, glundert wanneer hij vertelt over de Natuurwerkdag die hij samen met collega Leunie van Zwieten in oktober 2018 organiseerde.

Hans de Jong, adviseur gebiedsontwikkeling

Naast het opruimen van plastic werden er zo'n 10.000 sneeuwklonjes geplant, een bijenhotel en houtwal gemaakt, bramen verwijderd en werd er vuilnis opgeruimd.

De [middag](#) waar zo'n 60 medewerkers van de Universiteit Utrecht aan meededen, stond in het teken van Het Nachtegalenbosje. Dit is een klein openbaar toegankelijk bos naast de Botanische Tuinen op het Utrecht Science Park. Deze bijzondere plek, die zijn naam ontleent aan de nachtegaal die er in het verleden vertoefde, is al honderden jaren een boslandschap in een van oorsprong moerassig gebied.

Naast het onderhouden van natuur is de Natuurwerkdag een leuke manier om UU-medewerkers mee te laten doen met de inspanningen van de universiteit om de campus te vergroenen.

Introductie vegetarische vergaderlunches

De Volkskrant schreef over de vegetarische lunches van de Universiteit Utrecht

De vergaderlunches van de Universiteit Utrecht zijn sinds maart 2018 standaard vegetarisch. Wie een vergaderlunch bestelt voor een vergadering op de website van cateraar Sodexo, krijgt automatisch een vegetarische lunch. Alleen wie specifiek om vlees vraagt, krijgt nog vlees op het brood. De Universitaire Bestuursdienst (UBD) koos ervoor om ook geen gebruik meer te maken van die optie en bestelt altijd vegetarisch. Een aantal faculteiten zijn de bestuursdienst hierin gevolgd. Sodexo heeft gewerkt aan een nieuw vegetarisch lunchassortiment.

Lees het artikel dat [De Volkskrant](#) schreef over de introductie van de vegetarische lunches.

Samenwerken in de regio? Bouw een walvis

Fotograaf: Robert Oosterbroek

Hoe verbind je een regio aan het onderwerp duurzaamheid? Zet samen in het centrum van Utrecht een walvis neer. De enorme walvis 'skyscraper', gemaakt van vijf ton plastic uit de Stille Oceaan, sprong vanaf januari 2019 uit de Utrechtse Catharijnesingel, voor TivoliVredenburg. Het dier is een statement tegen de gigantische hoeveelheid plastic afval die rivieren, zeeën en oceanen overal ter wereld vervuult.

Op initiatief van de faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie (REBO) van de Universiteit Utrecht stond 2018 in het teken van het kunstwerk naar Nederland halen. De walvis is gemaakt in opdracht van de Brugge Triennale door het New Yorkse ontwerpbureau STUDIOKCA en blijft tot en met september 2019 in Utrecht. Daarna reist de walvis door naar Azië.

Uithangbord onderzoek

Met de walvis als blikvanger en een uitgebreid lezingenprogramma, deelt de Universiteit Utrecht kennis over rivieren, oceanen en water met een breed publiek. "Het past mooi binnen ons onderzoek naar een duurzaam beheer van rivieren en de zee", zegt hoogleraar Europees en nationaal waterrecht Marleen van Rijswijk.

Regionale samenwerking

De walvis leverde echter nog een ander onverwacht duurzaam resultaat op. Het plaatsen en financieren van de walvis vroeg om stevige samenwerking tussen een groot aantal partijen uit de regio; de Gemeente Utrecht, de provincie en Rijkswaterstaat, maar ook organisaties als het waterschap de Stichtse Rijnlanden, rivierwaterbedrijf RIWA Rijn, advocatenkantoor De Brauw Blackstone Westbroek, ingenieursbureau Sweco en afvalverwerker Renewi.

Programmaleider Rebecca van Musscher licht toe:

"Iedereen heeft echt alles op alles gezet om dit te realiseren. Skyscraper verbindt mensen. Als mensen en organisaties zich zo verbonden voelen en enthousiast zijn, dan is er heel veel mogelijk! De walvis heeft ons goede bekenden gemaakt en heeft laten zien dat we samen sterk zijn. En met zoveel betrokken en goede mensen bij elkaar bruisen de ideeën alweer voor een mooi vervolg!"

CO2 footprint 2018

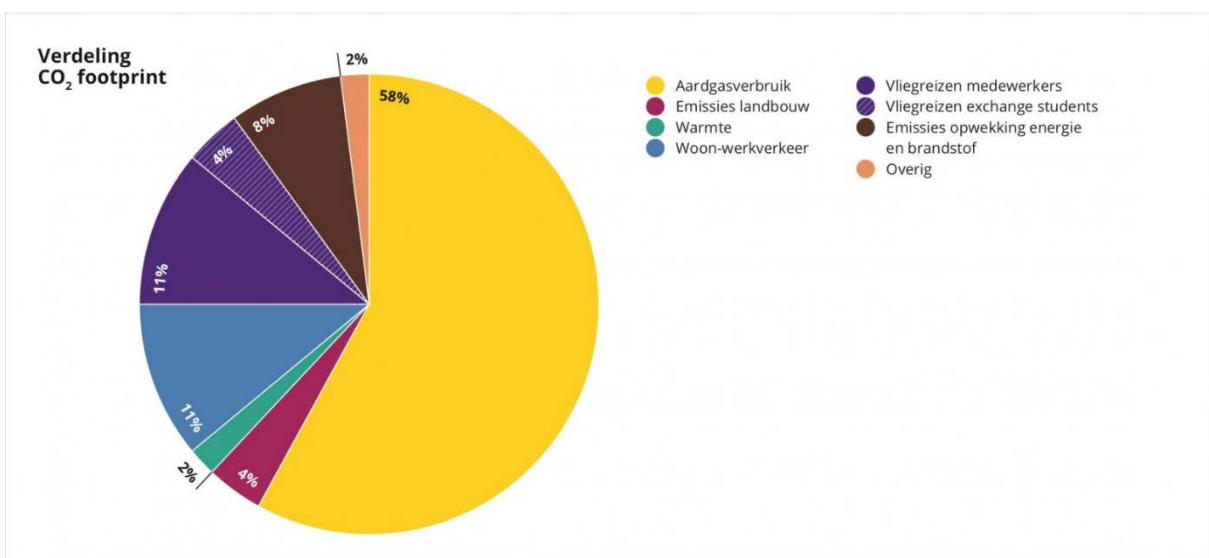
De Universiteit Utrecht heeft zich ten doel gesteld in 2030 CO2 neutraal te zijn, en om in 2020 33% reductie te realiseren ten opzichte van basisjaar 2014.

In 2018 is de footprint gelijk gebleven ten opzichte van 2017. De CO2 uitstoot* als gevolg van activiteiten van de Universiteit Utrecht was in 2018 23% lager dan in 2014. Deze reductie van 23% is vooral gerealiseerd dankzij vergroening van ingekochte energie in eerdere jaren.

De CO2 emissies waar de Universiteit Utrecht direct invloed op heeft, nemen juist toe in de periode 2014-2018. Dit is grotendeels het gevolg van een betere inzet van de warmtekrachtcentrale en dus een toename in aardgasverbruik. De warmte en elektriciteit die de warmtekrachtcentrale produceert zijn voor een belangrijk deel nodig voor de verwarming en koeling van de verouderde vastgoedportefeuille.

Recent heeft de universiteit belangrijke besluiten genomen die de komende jaren emissiereductie tot gevolg zullen hebben, waaronder het *Ambitiedocument Toekomstbestendige Gebouwen UU*. Het is duidelijk dat de inspanningen van de universiteit in de afgelopen jaren nog niet hebben geleid tot het gewenste effect en dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de eigen CO2 doelstelling te behalen. Deze maatregelen betreffen voor een deel de uitstoot wegens diverse activiteiten (zoals vlieggreizen, woon-werkverkeer, landbouw) en voor een ander deel de uitstoot wegens energieverbruik, waarbij veel organisatieonderdelen een rol spelen om de noodzakelijke reductie te realiseren.

Onderstaande figuur toont de belangrijkste veroorzakers van de universitaire CO2

uitstoot:

CO2 footprint 2018

**De CO2 uitstoot betreft de volgende broeikasgassen: CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆ en NF₃.*

Plannen voor 2019

Duurzaamheid in Onderwijs & Onderzoek

Fotograaf: Ivar Pel

De Universiteit Utrecht wil dat iedere student in aanraking komt met duurzaamheidsthema's, ongeacht de studierichting. Het curriculum hierop aanpassen is een geleidelijk proces.

Een voorbeeld hiervan is de specialisatie omgevingsrecht. In 2019 wordt de inhoud van deze specialisatie herzien met de vernieuwde titel '**recht voor een duurzame leefomgeving.**' In de vernieuwde afstudeerrichting komen vragen aan bod als 'welke juridische instrumenten bestaan er om Nederland klimaatbestendiger te maken?'. Ook buiten reguliere onderwijsprogramma's creëert de universiteit nieuw aanbod over duurzaamheid. In 2019 vindt aan de Universiteit Utrecht voor het eerst een cursus plaats over het **recht en de circulaire economie.**

Tijdens de introductiedagen van 2019 introduceert het Copernicus Instituut een **UU Sustainability Game**. Het concept voor dit computerspel is ontwikkeld door

hoofddocent Karin Rebel. Met de Sustainability Development Goals (SDG's) als bouwstenen kunnen studenten van alle faculteiten zo toegankelijk leren over de belangrijkste duurzaamheidsuitdagingen van de 21ste eeuw.

Verbinding Onderwijs, Onderzoek en Bedrijfsvoering

Fotograaf: Steven Snoep

Bij het verduurzamen van de bedrijfsvoering wil de universiteit zoveel mogelijk gebruik maken van eigen kennis. Immers, de duurzaamheidsuitdagingen van de universiteit zijn een kans voor wetenschappers en studenten om onderzoek te doen of kennis in de praktijk te brengen.

Een groot deel van het groen op de universiteitscampus is grasland met een lage ecologische waarde. Daarom maakt een interdisciplinair team van de Universiteit Utrecht bestaande uit hoogleraar Merel Soons, de afdeling Vastgoed & Campus en programmateam duurzaamheid in 2019 een plan om de lokale biodiversiteit op de campus te verbeteren.

Het doel van het plan is om te laten zien hoe de versterking van biodiversiteit samen kan gaan met onderwijs, bedrijvigheid, akkerbouw en veeteelt. In dit project werkt de universiteit samen met de regionale partners Staatsbosbeheer en Landschap Erfgoed Utrecht. Mogelijkerwijs wordt het plan een van de geselecteerde regionale Living Labs van het [Landelijke Deltaplan Biodiversiteitsherstel](#). Dit plan is een bijzondere initiatief van nr. 1 Duurzame 100 2018 Louise Vet (WUR).

Toekomstbestendige gebouwen

Earth Simulation Lab. Bron: Dick Boetekees

Begin 2019 presenteerde de universiteit de visie 'toekomstbestendige gebouwen' met hierin een nieuwe aanpak voor nieuwbouw en renovatie. Centraal in deze aanpak staat dat gebouwen over de gehele levenscyclus functioneel, gezond, energieopwekkend en circulair moeten zijn.

Met het in 2018 opgeleverde **Vening Meineszgebouw** en **Earth Simulation Lab** als voorbeeld wordt deze aanpak de komende jaren zichtbaar bij alle geplande nieuwbouw- en renovatieprojecten.

In 2019 stelt de universiteit een [materialenpaspoort](#) op voor alle gebouwen die toe zijn aan sloop of nieuwbouw. In het paspoort staat welke materialen bij de bouw zijn gebruikt en welke daarvan kunnen worden hergebruikt voor nieuwe bouwprojecten.

Energie en Emissies

Fotograaf: Ivar Pel

Om in 2030 een CO₂-neutrale universiteit te zijn, ligt er in 2019 en de jaren daarna een flinke opgave om alle energie duurzaam op te gaan wekken. Daarom breidt de universiteit het aantal zonnepanelen uit worden alle gebouwen in het Utrecht Science Park de komende jaren aangesloten op warmtekoude-opslag. Ook gaat de universiteit verder met maatregelen zoals isolatie en energiezuinige ventilatie om het eigen energieverbruik terug te dringen.

Groene campus

Belangrijk voor een groene campus is niet alleen de hoeveelheid groen, maar ook de ecologische waarde ervan. Daarom wordt er in 2019 voor 110.000 euro aan fruit- en andere bomen geplant. Ook komt er een Tiny Forest op het Utrecht Science Park. Dit is een bos op een kleine oppervlakte met dichte begroeiing en een grote variëteit aan inheemse boomsoorten. Dit is goed voor de biodiversiteit van het Utrecht Science Park.

https://www.youtube.com/watch?v=fuu-ohBk1M0&feature=emb_title

Mobiliteit

Fotograaf: Kees Rutten

De universiteit werkt aan het terugdringen van autogebruik op de campus en het stimuleren van duurzaam reizen.

In 2019 gaat de tram van Utrecht Centraal naar het Utrecht Science Park rijden. Ook kunnen bezoekers van het Science Park gebruik maken van deelfietsen van **Donkey Republic**. Daarnaast werkt de universiteit samen met de Hogeschool Utrecht en het UMC Utrecht aan een carpool-app waarmee werknemers en studenten makkelijk samen kunnen reizen.

De universiteit heeft niet alleen aandacht voor woon-werkverkeer. In 2019 besteedt de universiteit ook aandacht aan zakelijk vliegen. Internationale contacten en bijeenkomsten zijn een belangrijk onderdeel van wetenschap, maar dat staat bewust reisgedrag niet in de weg. Aandachtsgebieden zijn de bestaande IT-faciliteiten en het gebruik van de trein voor bestemmingen waar dit niet leidt tot ernstig tijdverlies.

Catering

Fotograaf: Ivar Pel

In 2019 stopt de Universiteit Utrecht met de verkoop van [plastic wegwerpflesjes drinkwater](#). In eerdere jaren werden zo'n 25.500 wegwerpflesjes verkocht. Nu verkoopt de universiteit naast bruiswater en frisdrank ook herbruikbare flesjes in dezelfde automaten.

Duurzaam bewustzijn

De Future Food Lab foodcounter

Om het duurzaam bewustzijn onder medewerkers en studenten te vergroten lopen er meerdere initiatieven in 2019. Een daarvan is het Future Food Lab. In de kantine van het Educatorium in het Utrecht Science Park is - in samenwerking met cateraar Sodexo - [een experimentele foodcounter](#) ingericht. Deze counter vormt de centrale plek voor innovatieve duurzame oplossingen in food en 'live' research door de onderzoekers van de [Future Food Hub](#).

Na 2019

De komende jaren werkt de Universiteit Utrecht aan het realiseren van de volgende ambities:

- Om aan te sluiten bij de wereldwijde klimaatdoelen, streeft de Universiteit Utrecht naar een **CO2-neutrale bedrijfsvoering** in 2030.
- Om binnen 11 jaar CO2 neutraal te zijn, gaat de universiteit het aantal **zonnepanelen uitbreiden** en alle gebouwen **aansluiten op warmtekoude-opslag of aardwarmte**.
- Ook gaat de universiteit het eigen **energieverbruik terugdringen**. Dat gebeurt in gebouwen en door duurzaam reisgedrag.
- De universiteit investeert stevig in **toekomstbestendige vernieuwing van het vastgoed**.